

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av livsmedelsmarknadslagen och av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av livsmedelsmarknadslagen och av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (RP 36/2026 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtande/Utlåtanden

Följande utlåtanden har lämnats i ärendet

- ekonomiutskottet EkUU 17/2026 rd
- grundlagsutskottet GrUU 29/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Riitta Kokko-Herrala, jord- och skogsbruksministeriet
- lantbruksråd Anna-Leena Miettinen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Kari Hämäläinen, justitieministeriet
- livsmedelsmarknadsombudsman Jarno Sukanen, Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå
- forskningsprofessor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- forskningschef Milla Määttä, Konkurrens- och konsumentverket
- ekonomisk expert Bate Ismail, Livsmedelsindustriförbundet rf
- jurist Kimmo Tammi, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ombudsman Rikard Korkman, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- ledande expert Tea Taivalkoski, Finlands Dagligvaruhandel rf
- verkställande direktör Juha Murto-Koivisto, Osuuskunta Maitokolmio
- verkställande direktör Tomas Lindfors, Andelslaget Närpes Grönsaker
- ordförande Markus Jussila, Potatissektorns samarbetsgrupp rf
- ombudsman Kati Pohjanmaa, Potatissektorns samarbetsgrupp rf
- fältdirektör Arttu Laine, Centrallaget för Handelslagen i Finland
- chefsjurist för dagligvaruhandeln Salla Mäntykangas-Saarinen, Kesko Abp
- direktör för varuhandel och företagsansvar Harri Hovi, Kesko Abp

Betänkande JsUB 12/2026 rd

- inköpsdirektör Petteri Nysten, Lidl Suomi Ky
- verkställande direktör Antti Kuusisto, Veljekset Kuusisto Oy.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- högsta förvaltningsdomstolen
- marknadsdomstolen
- Livsmedelsverket
- Pellervon taloustutkimus PTT
- Kauppamylyljen Yhdistys r.y.
- Handelsträdgårdsförbundet rf
- Konsumentförbundet rf
- Finska Köttbranschens Förbund rf
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Pro Luomu ry
- Finlands Färförening rf
- Finlands Bageriförbund rf
- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att livsmedelsmarknadslagen och lagen om rättegång i marknadsdomstolen ändras.

Enligt förslaget fogas till livsmedelsmarknadslagen ett förbud att gynna köparens eget märke. Till livsmedelsmarknadslagen fogas också bestämmelser som stärker skyddet för uppgifter som gäller primärproducentens och livsmedelsindustrins affärsverksamhet och skyddet mot sådana begäranden om information om leverantörens kostnadsstruktur och produktionssätt som inte behövs för att genomföra avtalets syfte och som orsakar kostnader samt skyddet mot kommersiella repressalier. Till livsmedelsmarknadslagen fogas också en bestämmelse om skyldighet att på den svagare partens begäran på nytt förhandla om avtalets innehåll på grund av exceptionella omständigheter. Till livsmedelsmarknadslagen fogas också en bestämmelse genom vilken livsmedelsmarknadsombudsmannen i sin tillsynsverksamhet bättre än för närvarande kan ingripa i missbruk av förhandlingspositionen.

Det föreslås att lagen om rättegång i marknadsdomstolen ändras så att livsmedelsmarknadsombudsmannen hos marknadsdomstolen kan ansöka om att köparen meddelas förbud mot att fortsätta att tillämpa avtalsvillkor eller avtalspraxis som är oskäligen för sådana leverantörer som har en svagare förhandlingsposition.

Propositionen bidrar till att genomföra målet i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering att utveckla primärproducentens ställning och balansen inom hela livsmedelskedjan i en rättvisare riktning på det sätt som beskrivs i slutrapporten från den parlamentariska gruppen för bedömning av jordbrukets resultat- och utvecklingsutsikter.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

Syftet med propositionen är att främja en fungerande livsmedelsmarknad genom att förbättra skyddet för den svagare parten på livsmedelsmarknaden samt i synnerhet ställningen som avtalspart för leverantörer som säljer jordbruksprodukter eller livsmedel.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft sommaren 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund till reformen av livsmedelsmarknadslagen

Syftet med propositionen är att främja en fungerande livsmedelsmarknad genom att förbättra skyddet för den svagare parten på livsmedelsmarknaden samt i synnerhet ställningen som avtalspart för leverantörer som säljer jordbruksprodukter och livsmedel. I propositionen föreslås det flera ändringar i livsmedelsmarknadslagen för att ingripa i vissa avtalsvillkor och viss avtalspraxis på livsmedelsmarknaden som konstaterats vara problematiska. Jord- och skogsbruksutskottet går nedan närmare in på de viktigaste föreslagna ändringarna i livsmedelsmarknadslagen. Vidare föreslås det att lagen om rättegång i marknadsdomstolen ändras så att livsmedelsmarknadsombudsmannen hos marknadsdomstolen kan ansöka om att köparen meddelas förbud mot att fortsätta att tillämpa avtalsvillkor eller avtalspraxis som är oskäligen för sådana leverantörer som har en svagare förhandlingsposition. Sammantaget sett anser jord- och skogsbruksutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med vissa ändringar.

Beredningen av den aktuella propositionen har ett nära samband med de riktlinjer i regeringsprogrammet som syftar till att öka livsmedelsexporten och utveckla primärproducentens ställning och balansen inom hela livsmedelskedjan i en rättvisare riktning än i nuläget. I regeringsprogrammet hänvisas det i fråga om dessa riktlinjer till förslagen från den parlamentariska gruppen för bedömning av jordbrukets resultat- och utvecklingsutsikter som avslutade sitt arbete i slutet av förra valperioden. Den nuvarande regeringen har också förbundit sig till förslagen. Ett mer omfattande syfte med de nationella regleringsprojekten relaterade till livsmedelsmarknaden är att trygga verksamhetsförutsättningarna för jordbruket och livsmedelsproduktionen i Finland. Den finländska landsbygden och livsmedelsindustrin behöver reformer som stärker företagens och primärproducenternas verksamhetsmöjligheter och bidrar till att bevara den inhemska livsmedelsproduktionen och i sista hand försörjningsberedskapen.

För att genomföra skrivningarna i regeringsprogrammet tillsatte jord- och skogsbruksministeriet ett lagstiftningsprojekt. De ändringar i livsmedelsmarknadslagen som bereddes under projektets första fas trädde i kraft vid ingången av 2025. Vid behandlingen av lagstiftningsändringarna under den första fasen betonade jord- och skogsbruksutskottet att för att regeringsprogrammets politiska mål ska nås krävs det mer övergripande ändringar i livsmedelsmarknadslagen och utskottet påskyndade beredningen av dem (JsUB 11/2024 rd — RP 84/2024 rd). Den aktuella propositionen utgör projektets andra fas, och jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att dessa mer omfattande ändringar i livsmedelsmarknadslagen som utskottet förutsätter också kan sättas i kraft så snart som möjligt.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

Syftet med livsmedelsmarknadslagen är att främja livsmedelsmarknadens funktion och trygga ställningen för de aktörer som har den svagare ställningen i livsmedelskedjan. Livsmedelsmarknadslagen har ett nära samband med EU-rätten, särskilt med EU:s direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Direktivet genomfördes nationellt genom ändringar i livsmedelsmarknadslagen 2021. Enligt kommissionens arbetsprogram ska en översyn av direktivet om otillbörliga handelsmetoder offentliggöras under 2026. Översynen leder sannolikt till ett behov av att till vissa delar på nytt se över den nationella lagstiftningen under de kommande åren. Då är det viktigt att också beakta erfarenheterna av genomförandet av de nu aktuella lagändringarna. Jord- och skogsbruksutskottet anser dock att den befintliga EU-regleringen och revideringen av den inte undanröjer behovet av nationell reglering av livsmedelsmarknaden.

Jord- och skogsbruksutskottet har fått utlåtanden av ekonomiutskottet och grundlagsutskottet och beaktat det som sägs i utlåtandena på det sätt som beskrivs nedan i detta betänkande. Ekonomiutskottet ställer sig i sitt utlåtande (EkUU 17/2026 rd) bakom propositionens syfte att förbättra ställningen för de aktörer som har den svagaste ställningen i livsmedelskedjan och anser att förslagen i huvudsak är motiverade. Som också ekonomiutskottet beskriver i sitt utlåtande är dagligvaruhandeln i Finland internationellt sett exceptionellt koncentrerad. De tre största aktörerna har en sammanlagd marknadsandel på över 90 procent. Den sammanlagda marknadsandelen för de två största aktörerna är mer än 80 procent. I Finland finns det för sin del omkring 2 600 livsmedelsindustrieföretag, och största delen av företagen är små och medelstora företag. Det finns cirka 40 000 jordbruks- och trädgårdsföretag i Finland och familjejordbruk utgör cirka 84 procent av företagen. Den koncentrerade handelns motpart i livsmedelskedjans förhandlingar är således en kvantitativt sett större och mer splittrad grupp av producenter och industriella aktörer.

Handelns koncentrerade struktur skapar en oligopolistisk marknadsstruktur och innebär att livsmedelsleverantörerna, alltså aktörerna inom livsmedelsindustrin och primärproducenterna, i praktiken är beroende av några få aktörer för att få sina produkter till salu i butikerna. De stora handelsaktörerna har en mycket betydande förhandlingsposition i förhållande till andra aktörer i livsmedelskedjan. Som motvikt kan jordbruksproducenterna organisera sig som producentorganisationer som kan avvika från EU:s konkurrenslagstiftning till exempel så att medlemmarna kan avtala om priser och produktionsvolym. Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att partimarknaden för dagligvaruhandeln i Finland har integrerats i centralhandels egen verksamhet. Det medför effektivitetsvinster att partihandeln och logistiken är starkt integrerade, men samtidigt blir det svårt för nya kedjor inom detaljhandeln att komma in på marknaden. Ekonomiutskottet konstaterar i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet (EkUU 17/2026 rd) att sådana bestämmelser som föreslås i propositionen och reglerar aktörernas beteende endast i begränsad utsträckning kan påverka de problem som lyfts fram i propositionen och som i stor utsträckning har att göra med livsmedelskedjans struktur. Jord- och skogsbruksutskottet anser att reformen av livsmedelsmarknadslagen trots det som sägs ovan är ett viktigt steg i rätt riktning och kan bidra till att förbättra marknadens funktion.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

Presumtion för repressalier vid kommersiella repressalier

Livsmedelsmarknadsombudsmannen har i sin verksamhet observerat att man inte vågar framställa egentliga begäranden om åtgärder angående köpare som ägnar sig åt handelsmetoder som är förbjudna enligt lag, av oro för att affärsrelationer ska brytas. I propositionen föreslås det att efterlevnaden av de paragrafer som stiftats för att skydda leverantörer förbättras genom att det införs en presumtion för repressalier vid kommersiella repressalier (2 e §). Kommersiella repressalier som köpare riktar mot sina leverantörer som utövar sina avtalsenliga och juridiska rättigheter är redan nu förbjudna. Det kan vara fråga om repressalier som strider mot förbudet till exempel i en situation där köparen avlistar en viss leverantörs produkter eller upphör med marknadsföringen av dem till följd av att leverantören anmäler köparens misstänkta lagstridiga förfarande till en myndighet eller anhängiggör en tvist om ett avtal med köparen vid domstol.

En presumtion för repressalier kan enligt propositionen anses uppstå om det finns utredning i ärendet om att leverantören har utövat sina avtalsenliga eller lagstadgade rättigheter, hänskjutit ärendet till myndigheterna eller samarbetat med myndigheterna och köparens handlingar som är till nackdel för leverantören och som kan anses vara repressalier har tidsmässigt samband med leverantörens ovannämnda handlingar. Om livsmedelsmarknadsombudsmannen eller domstolen vid behandlingen av ett ärende utifrån de omständigheter som framförts kan anta att köparen har vidtagit eller hotat att vidta kommersiella repressalier, ska köparen för att upphäva denna presumtion visa att köparen inte har överträtt förbudet mot kommersiella repressalier. Enligt uppgift till utskottet behövs den föreslagna bestämmelsen om presumtion för repressalier och det anses att bestämmelsen sporrar köparna att säkerställa att det finns en godtagbar grund för att avlista produkter, minska beställningsvolymerna eller till exempel stoppa marknadsföringen av produkter från en leverantör som åberopat sitt rättsskydd eller samarbetat med myndigheterna, och att grunden också kan verifieras i efterhand. Bestämmelsen anses å andra sidan vara exceptionell med tanke på rättssystemet och det har framförts kritik mot den, eftersom den har ansetts öka köparnas administrativa börda.

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att presumtionen för repressalier är mycket exceptionell reglering och att dess tillämpningsområde därför bör vara begränsat till de situationer där det kan anses var nödvändigt för att förbättra rättsskyddet för den svagare parten. Förbudet mot kommersiella repressalier i den gällande lagen gäller allmänt situationer där leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter. Den föreslagna nya presumtionen för repressalier gäller endast noggrant avgränsade situationer där en försämring av villkoren för affärsrelationen eller avslutandet av affärsrelationen tidsmässigt har föregåtts av myndighetskontakt från leverantörens sida, såsom en begäran om åtgärder till livsmedelsmarknadsombudsmannen, eller anhängiggörandet av ett ärende vid domstol. Det är således nödvändigt att samla in den dokumentation som behövs för att motbevisa presumtionen endast i de begränsade situationer som beskrivs i propositionen och där köparen har fått kännedom om att en enskild leverantör har kontaktat myndigheten på det sätt som avses ovan och där köparen efter en relativt kort tidsperiod har beslutat att till exempel minska beställningsvolymerna för leverantörens produkter eller helt avlista dem.

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet (GrUU 29/2026 rd) att det i den föreslagna regleringen om presumtion för repressalier uttryckligen utesluts att

Betänkande JsUB 12/2026 rd

presumtionen tillämpas på offentlig varning och påförande av livsmedelsmarknadspåföljdsavgift. Grundlagsutskottet anser att regleringen således inte är problematisk med tanke på oskuldspresumtionen. Grundlagsutskottets tolkningspraxis i fråga om bevisbördan hindrar inte heller i övrigt den föreslagna regleringen. Grundlagsutskottet fäster dock med tanke på god lagstiftningssed uppmärksamhet vid att den reglering som föreslås avviker från bestämmelserna om utredningsskyldighet i 31 § i förvaltningslagen och utredning av ärenden i 37 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Grundlagsutskottet betonar en mycket återhållsam inställning till avvikelser från bestämmelserna i de allmänna lagarna. För att beakta grundlagsutskottets utlåtande föreslår jord- och skogsbruksutskottet ett tillägg till 2 e § om kommersiella repressalier, för att förtydliga särskilt regleringens förhållande till de allmänna lagarnas bestämmelser om anhängiggörande av ett ärende.

Påbörjande av förhandlingar på grund av exceptionella omständigheter

I propositionen föreslås det att det till livsmedelsmarknadslagen fogas en bestämmelse om den starkare avtalspartens skyldighet att omförhandla avtalets innehåll med den svagare parten på den senares begäran på grund av exceptionella förhållanden (3 a §). Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att livsmedelskedjan i början av 2020-talet drabbades av en aldrig tidigare skådad kostnadskris som berodde på flera yttre faktorer och på att de gällande avtalen var oflexibla. Kostnaderna för matproduktionen består inte bara av råvarorna utan också av andra insatsvaror som reagerar mycket snabbt på olika kriser. I synnerhet primärproducenterna är mer utsatta än andra aktörer i livsmedelskedjan för förändringar på den internationella marknaden och de saknar ofta möjlighet att påverka marknadspriserna. Avtalen i livsmedelskedjan har i allmänhet inte varit tillräckligt flexibla i förhållande till kostnadsförändringarna, vilket har gjort det svårare att föra vidare kostnadsökningarna till de följande länkarna i kedjan.

Livsmedelsmarknadslagen tillämpas i princip också på sådan offentlig upphandling som avses i lagen om offentlig upphandling, det vill säga upphandlingslagen, men på ändring av upphandlingskontrakt som gäller offentlig livsmedelsupphandling under kontraktperioden tillämpas i första hand 136 § i upphandlingslagen. Jord- och skogsbruksutskottet har i sitt utlåtande om regeringens proposition med förslag till ändring av upphandlingslagen (JsUU 11/2026 rd — RP 2/2026 rd) konstaterat att de långa avtalsperioderna och de stelbenta avtalsvillkoren, som är typiska i synnerhet för offentlig upphandling, har påverkat livsmedelsmarknaden negativt under kostnadskrisen. Jord- och skogsbruksutskottet har ansett att det med tanke på livsmedelsmarknaden är ytterst viktigt att förutsättningarna för att ändra upphandlingskontraktet under kontraktperioden förtydligas och betonat i fråga om ändringen av 136 § i upphandlingslagen särskilt livsmedelsmarknadsombudsmannens rekommendation att inkludera ett villkor om prisjustering i upphandlingskontrakt. Det är viktigt att det i både upphandlingslagen och livsmedelsmarknadslagen föreskrivs om inledande av förhandlingar på grund av exceptionella omständigheter och att det på så sätt blir möjligt att reagera på plötsliga och överraskande kostnadschocker.

Enligt uppgift till jord- och skogsbruksutskottet är det motiverat att exceptionella omständigheter bedöms på ett övergripande sätt i stället för att till exempel indextal som beskriver endast vissa enskilda kostnadsnivåer används som indikation för uppkomsten av förhandlingsskyldighet. Det är fråga om sådana exceptionella omständigheter som avses i bestämmelsen till exempel när en

Betänkande JsUB 12/2026 rd

omfattande kostnadsökning börjar från energimarknaden. Jord- och skogsbruksutskottet betonar att det till stöd för genomförandet av bestämmelsen om att inleda förhandlingar i fortsättningen är viktigt att satsa på att det finns tillräckligt täckande, objektiv och öppen statistisk information om marknadsläget för alla marknadsaktörer på lika villkor. Som det konstateras i propositionen garanterar den föreslagna bestämmelsen dock inte i sig att förhandlingarna leder till att avtalet ändras, eftersom det även i fortsättningen är frivilligt att ändra villkoren. Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan ge rekommendationer om tillämpningen av bestämmelsen och vid behov eftersträva en uppgörelse i godo vid förhandlingarna med hjälp av de ovan beskrivna statistiska uppgifterna om marknaden.

I vissa fall används i synnerhet vid handel med spannmål, oljeväxter och proteingrödor så kallade terminskontrakt som ett verktyg för riskhantering och för att fördela risken mellan köparen och säljaren. Sådana avtal ligger i båda parter intresse. Leverantören säkrar försäljningen av sin skörd till ett visst pris genom ett bindande avtal. Köparen säkerställer å sin sida tillgången till skörd av en viss kvalitet under hela året till ett i förväg avtalat pris. I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för bestämmelsen om att inleda förhandlingar avgränsas så att bestämmelsen inte tillämpas på terminskontrakt av det slag som nämns ovan. Jord- och skogsbruksutskottet anser att denna avgränsning av bestämmelsens tillämpningsområde är motiverad och välkommen.

Förbud mot att kräva vissa uppgifter

Information har en allt större betydelse för framgångsrik näringsverksamhet på livsmedelsmarknaden liksom i näringsverksamhet överlag. Utöver marknadsinformation finns det allt mer information om hållbarhet och spårbarhet i livsmedelskedjan. Både EU-lagstiftning och i olika frivilliga certifikat förutsätter att informationen samlas in. I livsmedelskedjan kan leverantörerna dock också ställas sådana oskäligt tunga och detaljerade informationskrav som inte har något samband med försäljningen av produkterna eller verifieringen av hållbarheten. Det är redan med stöd av den gällande lagen om företagshemligheter förbjudet att obehörigen anskaffa, utnyttja och röja företagshemligheter. I propositionen föreslås det att de gällande bestämmelserna i livsmedelsmarknadslagen kompletteras i fråga om livsmedelskedjan så att köparna i fortsättningen inte kan kräva att leverantören lämnar information om tekniska anvisningar, receptsystem, kostnadsstruktur eller produktionssätt utan godtagbart syfte (4 b §). Köparna är skyldiga att redan när ett avtal upprättas motivera varför de uppgifter som begärs av leverantörerna är nödvändiga för köparen. Skyddet för uppgifter som gäller affärsverksamhet stärks också genom att det förbjuds att sådana uppgifter används för andra ändamål än de som uppgetts.

Enligt uppgifter till jord- och skogsbruksutskottet anses det viktigt att företagens företagshemligheter skyddas även i situationer där reglering relaterad till ansvarsfullhet kräver att stora butikskedjor säkerställer ansvarsfulla metoder i hela värdekedjan. Handlingar som verifierar företagens ansvarsfulla verksamhetssätt kan till exempel innehålla uppgifter om priser på råvaror och produkter samt affärshemligheter som hänför sig till samarbetspartner. På livsmedelsmarknaden kopieras framgångsrika produktinnovationer ofta snabbt, och det är svårt att förhindra lansering av de kopierade produkterna på marknaden. Livsmedelsmarknadsombudsmannen har därför betonat att det i all reglering och

Betänkande JsUB 12/2026 rd

avtalsverksamhet som gäller data är viktigt att trygga informationsproducentens och informationsägarens rättigheter. Äganderätten till data är också i väsentlig grad kopplad till lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data (1148/2025), som trädde i kraft vid ingången av 2026, och till den bakomliggande EU-lagstiftningen. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att tillämpningen av den nya lagstiftningen om ägande och användning av data och dess förhållande till bestämmelserna i livsmedelsmarknadslagen följs noggrant och att man utifrån erfarenheterna av tillämpningen av lagstiftningen också bedömer behovet av att utveckla regleringen.

Handelns egna varumärken och förslag till bestämmelser om dem

I sitt betänkande om den första fasen av reformen av livsmedelsmarknadslagen ansåg jord- och skogsbruksutskottet det vara viktigt att man i lagstiftningsprojektets andra fas beaktar utredningar och regleringsbehov som hänför sig till handelns egna varumärken, det vill säga så kallade Private Label- eller PL-produkter (JsUB 11/2024 rd — RP 84/2024 rd). Konkurrens- och konsumentverket har i en undersökning om förhandlingarna om partipriser mellan handeln och livsmedelsindustrin som publicerades i början av 2026, efter den första fasen av reformen av livsmedelsmarknadslagen, granskat vilka effekter butikernas egna varumärken har på livsmedelsmarknaden. I propositionen konstateras det att PL-produkterna i Finland redan i över två årtionden har ingått i dagligvaruhandelns sortiment. Produkternas andel av marknaden har ökat sedan början av 2000-talet. Butikernas egna varumärken utgör i Finland cirka 25 procent av de livsmedel som säljs inom detaljhandeln, och deras andel av värdet av den totala försäljningen är mindre än i många andra EU-länder. Det finns dock betydande skillnader mellan olika produktgrupper när det gäller andelen PL-produkter och i enskilda produktgrupper kan andelarna vara betydligt större än den genomsnittliga andelen. Enligt Konkurrens- och konsumentverkets utredning är ställningen för handelns egna varumärken stark inom mjölkprodukter, ägg och kött samt frukt och grönsaker, men däremot mindre i fråga om spannmålsprodukter och bröd.

Jord- och skogsbruksutskottet anser i enlighet med det som sägs i propositionen att PL-produkter är ett mångdimensionellt fenomen med både positiva och negativa konsekvenser för marknader, konsumenter och innovationer. Som det beskrivs i propositionen har tillverkning av PL-produkter gett många aktörer tillväxt, ökat produktionskapaciteten, främjat utvecklingen av kvalitetshanteringsprocesser samt ökat affärsverksamhetens förutsebarhet och investeringsbenägenhet. Tillverkning av handelns egna märken har i vissa fall gjort det möjligt för företag att expandera exporten och fördjupa partnerskapet med butikskedjor. Restauranger och måltidstjänster använder en hel del PL-produkter i sina måltider. Också till exempel på den ekologiska marknaden har handelns egna märken en stor roll. Inom dagligvaruhandeln i Finland har produkterna från handelns egna märken gjort de ekologiska produkterna synligare och mer tillgängliga.

Enligt Konkurrens- och konsumentverkets forskningsrapport påverkar handelns egna varumärken primärproducenterna på två olika sätt. Å ena sidan strävar detaljhandeln efter att förhandla fram så låga inköpspriser som möjligt för sina produkter, å andra sidan strävar tillverkarna av märkesprodukter efter att sänka sina råvarukostnader för att hållas konkurrenskraftiga i förhållande till PL-produkterna. På grund av strukturen på livsmedelsmarknaden i Finland, där detaljhandeln är koncentrerad till två stora kedjor, inverkar

Betänkande JsUB 12/2026 rd

till och med små förändringar i marknadsandelarna för PL-produkter i förhållande till märkesprodukter negativt på lönsamheten för företagen inom livsmedelsindustrin och indirekt på deras betalningsförmåga gentemot producenterna. Med tanke på en effektiv konkurrens och konsumenternas valfrihet är det viktigt att konkurrensen mellan PL-produkter och märkesprodukter sker på lika villkor.

Regeringen föreslår nya bestämmelser om PL-produkter (4 c §). Enligt propositionen föreslås det för det första att det till livsmedelsmarknadslagen fogas ett förbud mot att gynna köparens, det vill säga i praktiken handelns, egna varumärken. Enligt bestämmelsen ska köparen, om en leverantör är i svagare ställning än köparen i fråga om förhandlingspositionen, beakta leverantörens intressen i fråga om jordbruksprodukter och livsmedel som leverantören har sålt till köparen, när dessa produkter konkurrerar med sådana jordbruksprodukter eller livsmedel som köparen saluför genom att använda sitt eget märke som kännetecken för dem. Förbudet mot att gynna köparens märke gäller enligt propositionen även att knyta leverantörens leveransavtal till ett avtal om tillverkning av köparens PL-produkt eller leverans av produkter för försäljning som PL-produkter. Köparen får alltså inte kräva att ingåendet av ett leveransavtal eller fortsättningen av beställningar förutsätter att leverantören tillverkar eller levererar produkter som säljs under köparens eget varumärke.

Jord- och skogsbruksutskottet betonar att det i propositionen inte föreslås att handelns egna varumärken förbjuds eller att användningen av dem begränsas kvantitativt. Handeln kan även i fortsättningen låta tillverka produkter och sälja dem under sitt eget varumärke. Syftet med ändringarna i livsmedelsmarknadslagen är att ingripa endast i sådana verksamhets sätt och sådan verksamhetspraxis i anslutning till PL-produkter som inte kan anses vara skäligen för den svagare parten eller förenliga med god affärssed. Då köparen har en dubbelroll ligger det på grund av konkurrensställningen inte nödvändigtvis i köparens intresse att främja försäljningen av de produkter som köpts från leverantören. Därför är det nödvändigt att föreskriva om ett förbud mot att gynna köparens egna varumärken. Enligt uppgifter till jord- och skogsbruksutskottet kan regleringen av handelns egna varumärken leda till att konsumenternas ställning försämrats. Representanter för handeln har också framfört att den nationella regleringen allmänt taget kan styra handelns upphandlingar till importerade livsmedel, om regleringen gällande dem är lättare. Enligt Konkurrens- och konsumentverkets ovannämnda forskningsrapport har de genomsnittliga relativa prismarginalerna för produkter, det vill säga skillnaderna mellan inköps- och försäljningspriser, emellertid ökat i finska dagligvarubutiker under de senaste åren för både PL- och märkesprodukter. Ökningen har varit något större i fråga om PL-produkter än i fråga om märkesprodukter.

Som det framförs i propositionen har det inte funnits tillgång till exakt, heltäckande och aktuell information från den finländska livsmedelsmarknaden om handelns egna varumärken och om hur olika produkters marknadsandelar har utvecklats. Enligt den arbetsgrupp för utveckling av statistikföringen inom livsmedelskedjan som jord- och skogsbruksministeriet tillsatte år 2024 är det relevant att framöver regelbundet få information om PL-produkternas åtgång enligt produktgrupp i förhållande till märkesprodukter samt om PL-produkternas grad av inhemskt ursprung. Det behövs också information om hur de genomsnittliga prismarginalerna för PL- och märkesprodukter utvecklas för att man ska kunna bedöma betydelsen av handelns egna varumärken och deras inverkan på livsmedelsmarknaden. Jord- och skogsbruksutskottet anser att

Betänkande JsUB 12/2026 rd

det med tanke på verkställigheten av lagen och bedömningen av konsekvenserna är nödvändigt att följa PL-produkternas produktgruppsspecifika andel av livsmedelsmarknadens totala försäljning, graden av inhemskt ursprung och de genomsnittliga prismarginalerna samt att publicera information om dessa (*Utskottets förslag till uttalande*).

Livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter och resurser

Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar att livsmedelsmarknadslagen iakttas. Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar dessutom avtal och handelsmetoder mellan parterna i livsmedelskedjan med stöd av lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. På grund av de nya tillsynsuppgifter som följer av lagändringen kommer arbetsmängden vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå sannolikt att öka. I ljuset av ombudsmannens årsberättelser ökar antalet begäranden om åtgärder som byrån behandlar och utvecklingen antas fortsätta i samma riktning när lagen blir mer känd och rädslan för repressalier minskar. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att livsmedelsmarknadsombudsmannen har tillräckliga resurser för att sköta sina lagstadgade uppgifter.

En effektiv tillsyn över bestämmelserna förutsätter också konkreta möjligheter att ingripa i lagstridig verksamhet. I livsmedelsmarknadslagen föreskrivs det om livsmedelsmarknadsombudsmannens möjlighet att genom olika metoder ingripa i lagstridig verksamhet. Om livsmedelsmarknadsombudsmannen misstänker en överträdelse av reglering som omfattas av ombudsmannens tillsynsbehörighet, ska ombudsmannen enligt livsmedelsmarknadslagen genom förhandling försöka förmå näringsidkaren att frivilligt avstå från sitt lagstridiga förfarande. Detta är det primära sättet att avgöra överträdelser gällande tillämpningen av livsmedelsmarknadslagen. Livsmedelsmarknadsombudsmannen har rätt att ge en anmärkning och meddela en offentlig varning för ett förbjudet förfarande samt att förbjuda att förfarandet fortsätter eller förnyas och att hos marknadsdomstolen ansöka om att påföljdsavgifter påförs för överträdelser av kraven. Dessa påföljdsbestämmelser i livsmedelsmarknadslagen gäller alltid köparen.

I propositionen föreslås det inte att de tillsynsmetoder som livsmedelsmarknadsombudsmannen har tillgång till i sin helhet ska kopplas till tillsynen över alla bestämmelser. Det föreslås inte att det till den nya 3 a § om förhandlingsskyldighet fogas administrativa påföljder, eftersom den svagare part som avses i bestämmelsen i vissa situationer också kan vara köparen. Jord- och skogsbruksutskottet anser det motiverat att i enlighet med livsmedelsmarknadsombudsmannens förslag granska livsmedelsmarknadslagens bestämmelser om tillsyn och påföljder och hur bestämmelserna fungerar när man får erfarenheter av den praktiska tillämpningen av de lagändringar som nu behandlas. Samtidigt är det också nödvändigt att granska bestämmelserna om ändringssökande gällande livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut och bedöma möjligheten att koncentrera ändringssökandet till marknadsdomstolen.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

DETALJMOTIVERING

2 e §. Kommersiella repressalier. I propositionen föreslås det att paragrafen om kommersiella repressalier kompletteras med nya 2 och 3 mom. om en så kallad presumtion för repressalier. Enligt detaljmotiven till propositionen tillämpas presumtionen för repressalier på förvaltningsförfarande i livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsynsverksamhet. Om köparen överklagar ombudsmannens beslut i domstol, ska köparen lägga fram grunderna för sitt yrkande. En utredning om de omständigheter som stöder presumtionen för repressalier ingår då i beslutet om livsmedelsmarknadsombudsmannens anmärkning eller förbud. Dessutom är presumtionen för repressalier tillämplig vid överklagande av ett beslut om en anmärkning av livsmedelsmarknadsombudsmannen till förvaltningsdomstolen och vid överklagande av ett beslut om ett förbud som meddelats av livsmedelsmarknadsombudsmannen till marknadsdomstolen. Ombudsmannen kan med stöd av 11 § också ge en offentlig varning eller med stöd av 12 a § ansöka om påförande av påföljdsavgift, men då tillämpas enligt det föreslagna nya 3 mom. inte presumtionen för repressalier. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande till jord- och skogsbruksutskottet (GrUU 29/2026 rd) att dessa avgränsningar av tillämpningsområdet för presumtionen för repressalier är betydelsefulla och betonar dessutom en mycket återhållsam inställning till avvikelser från bestämmelserna i de allmänna lagarna. Också högsta förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen har i sina yttranden till jord- och skogsbruksutskottet föreslagit att paragrafen om kommersiella repressalier och bestämmelsens förhållande till lagen om rättegång i förvaltningsärenden preciseras.

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 2 mom. där anhängiggörandet av ett ärende vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå och å andra sidan vid domstolarna förtydligas. När en leverantör anhängiggör ett ärende vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå, tillämpas förvaltningslagen på anhängiggörandet av ärendet. Enligt 19 § i förvaltningslagen inleds ett ärende skriftligen genom att yrkandena jämte grunderna för dem anges. Med myndighetens samtycke får ett ärende också inledas muntligen. Avsikten är inte att avvika från denna bestämmelse i förvaltningslagen med den föreslagna presumtionen för repressalier. På motsvarande sätt är avsikten inte heller att ändra principen om att den som inleder ett ärende vid förvaltningsdomstolen ska lägga fram grunderna för sitt yrkande och vid allmänna domstolar ska käranden lägga fram de omständigheter som käromålet grundar sig på. Som det konstateras i detaljmotiven till propositionen är livsmedelsmarknadsombudsmannen enligt 31 § i förvaltningslagen skyldig att utreda ett ärende tillräckligt och på behörigt sätt. Enligt 37 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska en domstol på motsvarande sätt se till att ett ärende som handläggs blir utrett.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 36/2026 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 36/2026 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande JsUB 12/2026 rd

Riksdagen godkänner ett uttalande. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av livsmedelsmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) 1 §, 2 § 2 och 8 punkten, 5 § 2 mom., 7 § 3 mom., 10 § 1 mom., 11 § 1 mom., 11 a § 1 mom., 12 §, 12 a § 1 mom. samt 13 b § 1 mom., av dem 1 §, 2 § 2 och 8 punkten, 7 § 3 mom., 10 § 1 mom., 11 § 1 mom., 11 a § 1 mom. samt 12 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 116/2021, 12 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 116/2021 samt 13 b § 1 mom. sådan den lyder i lag 747/2024, samt

fogas till lagen nya 1 a och 1 b §, till 2 §, sådan den lyder i lagarna 116/2021 och 337/2023, en ny 9 punkt, till 2 e §, sådan den lyder i lag 116/2021, nya 2-4 mom. samt till lagen nya 3 a, 4 a—4 c och 11 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal och praxis som gäller handel med jordbruksprodukter och livsmedel mellan näringsidkare. Vad som i denna lag föreskrivs om avtalsvillkor gäller även avtalspraxis.

Bestämmelserna i 2 a—2 g §, 3 a § 3 mom. och 4 c § 3 mom. om leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel och bestämmelserna i 3 a § 1 och 2 mom., 4 a och 4 b § och 4 c § 1 och 2 mom. om avtal om handel med jordbruksprodukter och livsmedel tillämpas om leverantören har en mindre omsättning än köparen och köparens omsättning är minst 2 miljoner euro och åtminstone en av dem är etablerad i Europeiska unionen. De nämnda paragraferna tillämpas också oberoende av leverantörens och köparens omsättning när köparen är en myndighet inom Europeiska unionens område.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

1 a §

Bestämmelser som ska tillämpas oberoende av annars tillämplig lag

Bestämmelserna i 2 a–2 d §, 2 e § 1 mom., 2 f § 1 mom. och 2 g § i denna lag ska tillämpas oberoende av vilken stats lag som i övrigt är tillämplig på leveransavtalet, dock så att bestämmelserna inte tillämpas om leverantören har en årsomsättning på mer än 350 000 000 euro och köparen har en större omsättning än detta och så att 2 b § tillämpas endast till den del det är fråga om färskvaror och 2 f § 1 mom. tillämpas endast till den del parterna inte tidigare klart och tydligt i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen har kommit överens om returnering av osålda jordbruksprodukter eller livsmedel.

1 b §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att inom handeln med jordbruksprodukter och livsmedel skydda den part som är i svagare ställning mot oskäligen avtalsvillkor och oskäligen handelsmetoder samt att trygga en fungerande livsmedelsmarknad och främja en sund utveckling av den.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *medelstora företag* företag som hör till kategorin små och medelstora företag enligt artikel 2.1 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag, men som inte är små företag enligt artikel 2.2 eller mikroföretag enligt artikel 2.3 i bilagan,

8) *marknadsordningsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007,

9) *eget märke* sådant i varumärkeslagen (544/2019) avsett varumärke och EU-varumärke som en näringsidkare använder som kännetecken för sina produkter som innehavare av varumärket eller EU-varumärket eller med stöd av en koncession som gäller varumärket eller EU-varumärket eller med stöd av sitt uppköps- eller upphandlingssamarbete med innehavaren av varumärket eller EU-varumärket samt sådant i varumärkeslagen avsett kollektivmärke som en näringsidkare använder som kännetecken för sina produkter som medlem i innehavaren av kollektivmärket.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

2 e §

Kommersiella repressalier

Den som inleder ett ärende ska lägga fram de omständigheter som förändrat av ärendet till livsmedelsmarknadsombudsmannen grundar sig på. Den som inleder ett ärende ska dessutom i domstol lägga fram de omständigheter som yrkandet gällande kommersiella repressalier grundar sig på. (Nytt 2 mom.)

Om livsmedelsmarknadsombudsmannen eller domstolen vid behandlingen av ett ärende utifrån de omständigheter som framförts kan anta att köparen har vidtagit eller hotat att vidta kommersiella repressalier, ska köparen för att upphäva denna presumtion visa att köparen inte har överträtt det förbud mot kommersiella repressalier som det föreskrivs om i 1 mom. (Nytt 3 mom.)

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte på meddelande av en offentlig varning som avses i 11 § eller på påförande av en livsmedelsmarknadspåföljdsavgift som avses i 12 a §. (Nytt 4 mom.)

3 a §

Förhandlingar på grund av exceptionella omständigheter

Om de omständigheter som rådde när avtalet ingicks exceptionellt förändras på så sätt att den svagare parten i avtalet inte rimligen kunde beakta förändringen i omständigheterna då avtalet ingicks, och förändringen i omständigheterna väsentligen försvagar ställningen för den svagare parten i avtalet, ska den starkare parten i avtalet på den svagare partens begäran förhandla om en ändring av avtalsvillkoren på grund av de exceptionella omständigheterna.

Vid bedömningen av om en part är den svagare parten i avtalet ska avtalets giltighetstid och prissättningsperiodernas längd, antalet alternativa avtalsparter samt andra omständigheter som inverkar på partens ställning beaktas.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på sådana leveransavtal vars uttryckliga syfte är att på ett sätt som binder parterna avtala endast om att leverantören till köparen vid en viss tidpunkt eller inom en viss tidsperiod levererar en på förhand avtalad mängd av en jordbruksprodukt enligt villkoren i en eller flera engångsleveranser mot ett på förhand avtalat vederlag. Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte heller på finansiella instrument som avses i lagen om investeringstjänster (747/2012).

4 a §

Missbruk av förhandlingsposition

Köparen får inte tillämpa ett avtalsvillkor som är oskäligt med tanke på leverantörer som har en betydligt svagare förhandlingsposition. Vid bedömning av oskäligheten ska avtalets hela innehåll, de förhållanden som rådde då avtalet ingicks och därefter samt andra motsvarande omständigheter beaktas.

Leverantörernas förhandlingsposition ska bedömas i förhållande till köparens förhandlingsposition. Leverantörer har en betydligt svagare förhandlingsposition, om de i den näringsverksamhet de bedriver är särskilt beroende av köparen. Vid bedömningen av

Betänkande JsUB 12/2026 rd

leverantörernas beroende ställning i förhållande till köparen ska beaktas hur stor andel av leverantörernas produktion som köparen köper, antalet alternativa köpare samt andra motsvarande omständigheter.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på förbindelser som gäller vederlagets belopp.

4 b §

Förbud mot att kräva vissa uppgifter

Köparen får inte tillämpa ett avtalsvillkor enligt vilket köparen kan kräva att leverantören till köparen lämnar sådan information om sina tekniska anvisningar, sina receptsystem, sin kostnadsstruktur eller sina produktionsätt som köparen inte behöver för att uppfylla avtalets syfte eller fullgöra krav enligt nationell lagstiftning eller Europeiska unionens lagstiftning eller sådana krav i fråga om produktionssätten som köparen uttryckligen har förbundit sig till.

Om leverantören med stöd av ett avtal ska ge köparen information om sina tekniska anvisningar, sina receptsystem, sin kostnadsstruktur eller sina produktionsätt, ska köparen för leverantören motivera att informationen behövs och meddela leverantören vad köparen använder informationen till. Köparen får inte använda informationen för något annat ändamål än det som köparen uppgett.

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. tillämpas inte på sådan information som leverantören erbjuder köparen.

4 c §

Förbud mot att gynna köparens eget märke

Om en leverantör är i svagare ställning än köparen i fråga om förhandlingspositionen, ska köparen beakta leverantörens intressen i fråga om följande produkter som leverantören har sålt till köparen:

1) jordbruksprodukter, när dessa produkter konkurrerar med sådana jordbruksprodukter som köparen saluför genom att använda sitt eget märke som kännetecken för dem,

2) livsmedel, när dessa livsmedel konkurrerar med sådana livsmedel som köparen saluför genom att använda sitt eget märke som kännetecken för dem.

Leverantörens förhandlingsposition ska bedömas i förhållande till köparens förhandlingsposition. En leverantör har en svagare förhandlingsposition än köparen, om leverantören i den näringsverksamhet den bedriver är särskilt beroende av köparen. Vid bedömningen av leverantörens beroende ställning i förhållande till köparen ska beaktas hur stor andel av leverantörens produktion som köparen köper, antalet alternativa köpare samt andra motsvarande omständigheter.

När ett leveransavtal för jordbruksprodukter eller livsmedel gäller andra produkter än sådana produkter som säljs genom att köparens eget märke används som kännetecken för dem, får som villkor för uppkomsten av leveransavtalet eller för ett fortsatt avtalsförhållande eller fortsatta beställningar inte ställas, och köparen får inte annars kräva att leverantören ingår avtal med köparen också om leverans eller tillverkning av sådana jordbruksprodukter eller livsmedel som säljs genom att köparens eget märke används som kännetecken för dem eller att leverantören förlänger ett sådant avtal.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

5 §

Livsmedelsmarknadsombudsmannen

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ger rekommendationer, utlåtanden och förslag som hänför sig till verksamheten inom livsmedelskedjan samt ger aktörerna inom livsmedelskedjan information och råd om god affärssed.

7 §

Tillsyn

Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar också efterlevnaden av bestämmelserna i 2 a–2 g §, 3 a § 1 och 2 mom. och 4 a–4 c § och efterlevnaden av de förbud som avses i lagen om företagshemligheter i de leveransavtal och avtal som avses i 1 § 2 mom.

10 §

Anmärkning

Om en köpare bryter mot 2 a–2 g, 3 eller 4 a–4 c § eller mot artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen är ringa, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen ge köparen en anmärkning.

11 §

Offentlig varning

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot kraven enligt 2 a–2 g, 3 eller 4 b §, 4 c § 3 mom. eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen inte är ringa, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen meddela köparen en offentlig varning. En offentlig varning kan meddelas om överträdelsen inte ger anledning till strängare åtgärder. En offentlig varning kan meddelas också en sådan näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken överträdelsen skett.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

11 a §

Förbud som meddelas av livsmedelsmarknadsombudsmannen

Om en köpare bryter mot bestämmelserna i 2 a–2 g, 3, 4 b eller 4 c § eller i artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen, ska livsmedelsmarknadsombudsmannen förbjuda köparen att fortsätta med eller förnya förfarandet. Förbudet kan, om det finns särskilda skäl, meddelas att gälla också en person som är anställd hos köparen, eller någon annan som handlar för köparens räkning.

11 b §

Förbud som meddelas av marknadsdomstolen

Om en köpare bryter mot bestämmelserna i 4 a §, kan köparen förbjudas att fortsätta med eller förnya förfarandet. Förbudet ska förenas med vite, om detta inte av särskilda skäl är obehövligt.

Förbud som avses i 1 mom. meddelas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen kan även meddela ett temporärt förbud som gäller tills saken är slutligt avgjord.

Bestämmelser om meddelande av förbud som avses ovan i 4 § 1 mom. genom beslut av marknadsdomstolen finns i 2 § i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Bestämmelser om meddelande av förbud mot ett förfarande som avses ovan i 4 § 2 mom. genom beslut av marknadsdomstolen finns i 6 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

12 §

Livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att hos marknadsdomstolen ansöka om meddelande av förbud

Bestämmelser om livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att i marknadsdomstolen väcka ett ärende som gäller meddelande av förbud och föreläggande av vite finns i 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

12 a §

Påföljdsavgift

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett krav eller ett förbud enligt 2 a–2 g, 3 eller 4 b § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och om överträdelsen är allvarlig, har pågått länge eller upprepats, kan köparen påföras en livsmedelsmarknadspåföljdsavgift. Påföljdsavgift kan påföras också en sådan näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken överträdelsen skett.

Betänkande JsUB 12/2026 rd

13 b §

Informationsutbytet mellan myndigheter

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå har trots sekretessbestämmelserna rätt att av de myndigheter som avses i 2 mom. och av andra som sköter offentliga uppdrag avgiftsfritt få uppgifter som är nödvändiga för skötseln av uppgifter enligt 5 § 1 mom. som hänför sig till fullgörandet av handlingsskyldigheten enligt 5 § 3 mom. eller för att det ska kunna utredas om en överträdelse som avses i 2 a–2 h eller 3 §, 3 a § 1 eller 2 mom. eller 4 eller 4 a–4 c § har ägt rum eller äger rum.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Avtal och leveransavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag ska anpassas till denna lag före utgången av november 2026.

2.

Lag

om ändring av 1 kap. 6 § och 5 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 2 mom. 7 punkten och 5 kap. 2 § 6 punkten,
sådana de lyder, 1 kap. 6 § 2 mom. 7 punkten i lag 417/2024 och 5 kap. 2 § 6 punkten i lag 1122/2018, samt
fogas till 1 kap. 6 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016, 568/2020, 1287/2021 och 417/2024, en ny 8 punkt som följer:

Betänkande JsUB 12/2026 rd

1 kap.

Allmänna bestämmelser

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Som marknadsrättsliga ärenden handlägger marknadsdomstolen också följande ärenden som hör till dess behörighet:

7) ärenden som avses i 22 § i lagen om leverantörer av kryptotillgångstjänster och om marknader för kryptotillgångar (402/2024),

8) ärenden som gäller meddelande av ett förbud som avses i 11 b § 2 mom. i livsmedelsmarknadslagen.

5 kap.

Handläggning av marknadsrättsliga ärenden

2 §

Vem som har rätt att väcka ett ärende

Ansökan enligt 1 § får göras av

6) en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen eller den näringsidkare eller upphandlande enhet mot vilken tillämpningen av ett avtalsvillkor eller avtalspraxis riktas, i ärenden som avses i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare, samt också av livsmedelsmarknadsombudsmannen, i de fall som avses i 4 a § och 7 § 2 mom. i livsmedelsmarknadslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet säkerställer tillgången till statistisk information om åtgången av handelns egna varumärken och graden av inhemskt ursprung per produktgrupp samt om den genomsnittliga prismarginalen i förhållande till andra*

Betänkande JsUB 12/2026 rd

produkter. En utredning om detta ska lämnas till jord- och skogsbruksutskottet tre år efter det att ändringarna i livsmedelsmarknadslagen har trätt i kraft.

Helsingfors 3.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ritva Elomaa saf (delvis)
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Janne Jukkola saml
medlem Antti Kangas saf (delvis)
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml (delvis)
medlem Helena Marttila sd (delvis)
medlem Anders Norrback sv
medlem Jenna Simula saf
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent (delvis)
medlem Peter Östman kd
ersättare Pertti Hemmilä saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.